

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

1162
B 34

Nov 28. 1843

34. 1832

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

0561 0537

1162 B34

Th

HET WARE KRUIS;

DOOR

C. Malan.

Bedienaar des Evangeliums te Genève.

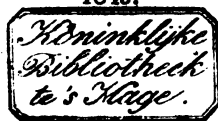
Uit het Fransch vertaald.

TE AMSTERDAM, BIJ

H. HÖVEKER.

1843.

HET WARE KRUIS.

I^e HOOFDSTUK.

EEN REIZIGER EN EEN GRIJSAARD ONTMOETEN
ELKANDER BIJ EEN KRUIS.

Op eene der schoonste kruinen van het gebergte Jura, niet ver van St. Laurens, en nabij een bosch van berken- en pijnboomen, is een wit kruis geplant, aan welks voet zich vele paden vereenigen.

Dit vergankelijk gedenkteeken van eene oneindige liefde, behoorde den mensch, die het aanschouwt, indachtig te maken, het eeuwige offer van Gods Zoon; en zijne gedachten op te voeren tot dat erfdeel, dat de Gekruiste tot zulk eenen hoogen prijs voor zijne kerk heeft verworven.

Doch hoe gering is het aantal dergenen, welker harten de taal begrijpen, die zulk een kruis spreekt, de taal van dit teeken der verlossing! Hoe weinigen zijn de Christenen, die bij het zien van dit gewijde hout, hunne liefde rigten tot dat Lam Gods, dat op het kruis geslagt is? Hoe velen die daar liever langs gaan, fluitende en hunne hoofden schuddende, en die hunne ongeloovigheid ontdekken tegen den Hoogepriester der kerk, als zij dit schavot, waar de Heilige en Regtvaardige op gestorven is, aanschouwen.

Maar aan eene andere zijde, hoe groot is niet het getal dier zielen, die den naam aanroepen van Gods Zoon; die, daar zij door vooroordeelen of onkunde in dwaling verkeerden, bij dit doode hout van een

stoffelijk kruis, datgene kwamen zoeken, dat niet gevonden kan worden, dan in dien Almagtigen Verlosser, die, wel is waar, op dit gevloekte hout is gestorven, doch die thans in de heerlijkheid zijns Vaders is ingegaan.

Toen Israël in de woestijn door den beet der vurige slangen verging, hief Mozes, op het bevel des Heeren, op eenen staak, eene koperen slang in de hoogte, en elk die dat teeken aanzag, werd terstond genezen.

Het was de Heere, dien het geloof van den Israëliet aanschouwde, als zijne oogen zich rigtten naar de verhoogde slang. Welk een onderscheid in de be-tekenis, die dit gegoten beeld voor den geloovigen Israëliet had, met hetgeen bijgeloof, in later jaren, daaraan hechtte. In de woestijn, in het midden van het leger, verkondigde de koperen slang de belofte van de genade des Heeren; maar zeven eeuwen later, was zij een afgodsbeeld geworden! Israël offerde haar wierook, en zij zelve, die zich van den Heere afkeerden, aanbaden dit nietig metaal, dat doode teeken van eene vroeger ondervondene weldaad!

Wat het verdwaalde Israël met de koperen slang deed, wordt thans door een onkundig of ongeloovig volk met het kruis gedaan. Jezus werd daarop geofferd, en de belofte is gedaan, dat elke ziel die geloovig dit offer aanziet, van den dood die door de zonde komt, zal behouden worden: de geloovige ziet op Jezus, en grijpt de belofte aan, maar de afgodendienaar bewierookt het kruis, en hoezeer de knieën buigende voor dit zinnebeeld, vergeet en verwerpt hij den Wel-doener, dien dit teeken hem herinnert.

Dusdanig waren de gedachten, daar mijn geest zich mede bezig hield, terwijl mijn vermoeid ligchaam, aan den voet van dit kruis, op een welgevuld grasperk uitrustte. Ik had het gebergte doorwandeld, en wilde, alvorens een nog verwijderd nachtverblijf te bereiken, mijne krachten eenigzins herstellen, tevens mijne ziel

bezig houdende met dien grooten God en Zaligmaker, die door den Christen overal wordt gevonden: op bergen zoo wel als in dalen, in de eenzaamheid zoo wel als in het midden van zijne ware aanbidders.

Gij, Heilige Geest des Heeren! sprak ik in mijne ziel, verhef, o verhef mijn hart tot mijnen Vader! O, Jezus mijn Herder, zie een van uwe schapen aan, die tot U roept, en laat uwe stem mij uwe liefelijke woorden van vrede en hoop doen hooren.

Op dit zelfde oogenblik kwamen daar voorbij twee landlieden, door eenen grijsaard gevolgd, die, naar het uiterlijk te oordeelen, tot de eerste standen der maatschappij behoorde. De beide landlieden namen hunne hoeden af, maakten het teeken van hunne aanbidding, en vervolgden hunnen weg. De grijsaard daarentegen bleef staan, ontdekte zich met eerbied, en boog zijn hoofd, dat slechts weinig door zijne grijze haren bedekt was, voor het kruis neder.

Heere! riep ik in mijn hart tot den Almagtige, heb deernis met deze ziel; en zoo uw waarachtig kruis hem niet bekend is, o, indien het mogelijk is, toon hem uwe genade!

IIe HOOFDSTUK.

WELK HET GELOOF WAS VAN DEN REIZIGER.

De grijsaard, zijn gebed geëindigd hebbende, bedekte zijn eerwaardig hoofd; en met beide handen op zijn stok leunende, vroeg hij mij op eene hartelijke wijze, of ik een reiziger was, en of ik van eene verre plaats kwam.

Ik doe slechts eene wandeling in dit gebergte, was mijn antwoord, doch niettemin ben ik een reiziger:

want wij zijn allen op den weg naar de eeuwigheid , en zijn dezelve zeer nabij.

De grijsaard blikte mij stilzwijgend aan , als wilde hij ontdekken wie hij was , die hem zulk een ernstig antwoord gaf ; zich vervolgens op den rand van den weg voor mij nederzettende , zeide hij met veel schroom tot mij : Heb ik ongelijk , u te vragen welke Godsdienst gij belijdt ?

Mijne Godsdienst is die des hemels , antwoordde ik eenvoudig : het is die , welke Gods Zoon zelf ons heeft gebragt , en die Hij voor altijd bevestigd heeft , toen Hij zijn dierbaar bloed op eene galg , als die hier staat , vergoten heeft.

De belangstelling van den grijsaard scheen door dit nieuwe antwoord nog meerder gaande gemaakt. Ik zag duidelijk dat hij nadacht over hetgeen hij mij zeggen wilde , en dat vele gedachten zich in zijn gemoed verdrongen.

Veroorloof mij , zeide hij eindelijk , en met eenige levendigheid , te vragen : zijt gij Roomsch-Katholijk , of wel Protestantsch ?

Ik ken , antwoordde ik hem met eerbied , maar éénen naam onder den Hemel , die den menschen gegeven is , waardoor zij zalig kunnen worden. Die verhevene , die groote naam , is die van Jezus Christus , den Zoon van God ; en het is alleen naar dien naam , dat ik mij noém. Ik ben een Christen.

Deze woorden veroorzaakten eenige verlegenheid bij den vrager ; en glimlagchende , even als iemand die eene vergissing vreest te erkennen , zeide hij mij : Ik draag dien naam ook , omdat ik ook geloof , dat de Heere Jezus Christus mij verlost heeft , aan dit kruis voor mij stervende , ten minste , voegde hij daar nederig bij , ik hoop zulks.

De hoop heeft niet veel te beduiden , hernam ik met ernst , als dit het leven of den dood geldt. De onzekerheid , en zelf eene enkele twijfeling in dat op-

zigt, is een zeer ernstig kwaad; want elk oogenblik kan het te laat zijn, en dan is er geen tijd meer te zoeken of te wachten. En welk een schrikkelijk antwoord is dat van den Bruidegom, dat Hij zelf zal geven aan de dwaze maagden, die geen olie in hare lampen zullen gedaan hebben, als Hij tot haar zeggen zal: de deur is gesloten, Ik ken u niet. (*Matth. XXV:1—12.*)

Gij zijt zeer plegtig, zeide toen de grijsaard, de hand over zijn voorhoofd strijkende. Doch hetgeen gij mij zegt, boezemt mij veel belangstelling in. Heb de goedheid, bid ik u, mij nog over dit onderwerp te spreken, dat, ik verzeker het u, zeer dikwijls mijne gedachten bezig houdt.

Lezer! zoo gij den Heer Jezus lief hebt, zult gij begrijpen hoe zeer deze vraag mij verheugde. Ook haastte ik mij, den grijsaard te antwoorden: Welk aangenamer gebruik kunnen wij maken, van het uur dat God ons schenkt, dan te zamen die oneindige liefde te beschouwen, die Hij óns in zijnen heiligen Zoon Jezus betoond heeft? Wat mij aangaat, geloof dat niets mij dierbaarder is dan zulk een onderhoud; en daar uw verlangen met het mijne overeenkomt, moge het den Heer behagen, onze woorden door zijnen Geest van waarheid en liefde te besturen!

Amen! zeide de grijsaard, zijne gevouwene handen tegen de borst drukkende. Ja, moge het God alzoo willen, en mij door uwen mond eenige leering tot vrede en troost doen hooren.

III° HOOFDSTUK.

DE GRIJSAARD MAAKT ZIJN GELOOF BEKEND.

De Reiziger. Uwe ziel heeft dan aan beide behoefte?

De Grijsaard. Ja, aan beide. Ik zoek den vrede Gods, en ik draag in mijnen boezem eenige smarten die denzelfven verwond hebben, en die nog niet geleenigd zijn.

De Reiziger. Hetgeen betrekking heeft tot de eeuwigheid, schijnt u zeker toe van meer belang te zijn, dan hetgene op deze wereld betrekking heeft? Want de rampen en smarten van hierbeneden, zijn van geringe waarde, in vergelijking van de vrees onzer ziel over het toekomende.

De Grijsaard. Inderdaad, zij zijn van weinig belang: want, zoo als gij daar even zeidet, wij zijn de eeuwigheid zeer nabij.

En het is al bevende, dat gij die te gemoet gaat? vroeg ik, door het verlangen bezielde, dat hij mij zijn hart zoude openen.

Hij antwoordde mij met de grootste vergenoegdheid: Ik zal u, Mijnheer! mijne gedachten daarover geheel bekend maken, dewijl gij mij met zoo veel welwillendheid zijt voorgekomen. Ik zal u dan zeggen, dat ik mij ernstig met mijne zaligheid bezig houde. Mijn leeftijd, die nu over de zes en zeventig jaren heeft bereikt, noopt mij daar dagelijks toe; en daar ik aan de Heilige Schrift geloof, zoo heb ik geen twijfel, aangaande hetgene onzen dood moet volgen, en boven alles verlang ik de genade te bezitten.

Mijn levensloop is zeer verscheiden geweest, mijne geboorte en mijne neigingen hebben mij gevoerd en lang doen verblijven, in het gewoel der wereld; van deze ben ik verzadigd geworden, en sedert tien of twaalf jaren leef ik in de eenzaamheid, daar ik mij voornamelijk heb begeven tot het zoeken van datgene, dat door den Heer, die niet dwalen kan, het eenige noodige genoemd wordt.

De Reiziger. Gij zijt reeds wel gelukkig die genade te verlangen, zonder welke niemand God zal aanschouwen. Gij zult het nog veel meer zijn, zoo

gij deze door het geloof u kunt toeëigenen, opdat zij alzoo van nu af aan uw deel worde.

De Grijsaard. Ach! dat is eene groote zaak, en het is niet door geringe pogingen, dat zij kan verkregen worden. Evenwel hoe bezwaarlijk dit werk moge zijn, zoo ben ik niet geheel zonder hoop, dit te volbrengen. Andere zondaars hebben dit bereikt, waarom zoude ik zulks niet, even als zij, kunnen doen, en eindelijk de genade verdienen?

Het was op deze wijze, dat dit belangrijk mensch mij deed zien, in welke onwetendheid hij verkeerde omtrent Gods genade; en dat de gave des Vaders in Christus Jezus hem nog niet was geopenbaard.

Hij had, wel is waar, het schoone woord, *genade*, uitgesproken, doch had er tot nog toe de beteekenis niet van begrepen; daar hij sprak van die te verdienen; even alsof de genade eene weldaad was, die men door werken en pogingen konde bekomen.

Ik wilde mij verzekeren dat inderdaad dit zijne meening was; en vroeg hem daarom, of hij hoopte het doel genaderd te zijn, of nog zeer verre daarvan te zijn verwijderd.

Het betaamt aan geene zondaars, antwoordde hij met nederigheid, zich te beroemen, en aan mij veel minder, dan aan eenig ander; doch mag ik niet hopen, niettegenstaande mijne groote zwakheid, dat die algoede God, die zelf zegt dat Hij liefde is, medelijken zal hebben met mij, met mijne onwetendheid, helaas! met mijne ellende? en, zal ik het zeggen, dat Hij zich tevreden zal stellen met hetgene ik heb kunnen doen, of ten minsten heb willen doen, om zijne gunst te verwerven?

Deze woorden lieten mij geen twijfel over, aangaande den geestelijken toestand van den grijsaard. Zijne geloofsbelijdenis was ondubbelzinnig. Hij had verklaard dat hij de vergeving zijner zonden, en het Hemelsche erfdeel als een loon op zijne werken verwachtte.

te; een heerlijk loon, wel is waar. doch evenwel *verdiend*, ten minste gedeeltelijk, door eene reeks van werken en opofferingen.

Welnu, Lezer! gij zegt misschien: had hij dan ongelijk? Is het de pligt niet van den zondaar de vergeving van God te zoeken te verkrijgen? en zal hij dezelve niet *verdiend* hebben, als hij, nadat hij zich van het kwaad heeft afgewend, door een goed gedrag zijne vorige verkeerdheden heeft uitgewischt, en den weg der gerechtigheid heeft gevolgd? Zoude God in zijne regtvaardigheid onverbiddelijker zijn dan de menschen in de hunne? en verkrijgt hij die het kwade schuwt, en zich op de deugd toelegt, geene genade bij de menschen?

Neen, niet zijne genade: want genade kan niet verdiend worden. Zoo dan, wanneer gij van genade spreekt, noem dan zelfs het woord *verdienen* niet, tenzij gij door genade verstaat een loon of vergelding, en zoo gij er deze beteekenis aan geeft, laat af van het genade te noemen, want alsdan bestaat die niet meer. Eene gift is niet meer gift, zoo dra die wordt verworven, en de weldaad verdwijnt, zoo dra die wordt een loon.

IVe HOOFDSTUK.

DE DWALING VAN DEN GRIJSAARD, TEN OPZIGTE VAN HET WOORD GENADE.

De grijsaard had dit woord nog niet begrepen; doch hij vermoedde zijne dwaling niet: want toen ik hem vroeg, of hij dacht dat de vergeving der zonden en het eeuwige leven eene vrijwillige gave van Gods goedheid waren, antwoordde hij mij met vertrouwen: — Ik heb geene andere overtuiging, en dit is mijn

geloof. Zekerlijk de zaligheid is eene genade van God, en ik geloof niet dat een eenig mensch anders kan behouden worden dan door Diengene, die aan dit kruis gestorven is.

Het zoude mij verwonderd hebben, deze tegenstrijdigheid gevonden te hebben, bij iemand, wiens taal en handelingen een beschaafd verstand en veel kennis aantoonen, zoo ik niet, in hetgene hij zeide, dezelfde redenering herkend had, die ik zelf gehouden had, en die zoo veel malen gevonden wordt bij de hedendaagsche Christenen. En inderdaad, men vrage aan de meeste van diegenen, die belijden in den Heere Jezus te gelooven, welke hunne hoop omtrent de eeuwige gelukzaligheid is — zij zullen bijna eenstemmig antwoorden, dat zij die verwachten van de goedertierenheid en genade Gods, in Jezus Christus, en dat het is *om die te verkrijgen, en zich die waardig te maken*, ten minste zoo veel het aan den mensch is veroorloofd, dat zij de kerken bezoeken, godsdienstpligten volbrengen, hunne aalmoezen geven, en alle ongeregelde levenswijze vermijden. Dit wil zeggen, dat zij aan de eene zijde wel de woorden: »Heiland, genade, vrijwillige vergeving, gave des hemels,” in den mond hebben, maar zich aan den anderen kant bevljtigen, door zich zelve deze vergeving hunner zonden en deze groote zaligheid te verdienen en te gewinnen. — Zij volgen dus de dwaasheid na van dien bankbreukigen schuldenaar, die zich beroemde dat zijn koning hem in eigen persoon alle schuld had kwijt gescholden, doch die zich evenwel tot op water en brood bezuinigde, uit vrees, zeide hij, van in de gevangenis geworpen te worden, zoo hij zelf niet alles betaalde.

Dusdanig was de dwaling van den grijsaard. Ik verlangde hem dezelve aan te toonen; maar vooreerst, dacht ik, was het noodig, dat hij dezelve ten volle

openbaarde, opdat de waarheid hem vervolgens te sterker in het oog zoude vallen; eene behoedzaamheid, in zulk een geval noodzakelijk: want zoo men aan den leerling in het teekenen de schoonheid van zijn voorbeeld aantoon, en zijne hand behulpzaam is om dit na te volgen, vóór dat hij wel heeft erkend het gebrek van zijn eigen werk, is het te vreezen, dat hij naderhand zal betreuren, datgene uitgewischt te hebben, dat hij vroeger met welbehagen had geteekend, en dat zijne verblinde oogen aan het werk van zijnen meester gelijk had gesteld.

Ik vroeg derhalve aan den grijsaard: wanneer hij hoopte dat deze genade hem van God zoude geschenken worden; en of hij dacht dat de Heer Jezus hem weldra zelf den aflaat zijner zonden, en de intrede in het paradijs zoude geven.

Maar, antwoordde hij, eenigzins verlegen, ik weet het niet. Ik moet u bekennen, dat mijne jeugd, die ik in den kriegsstand heb doorgebracht, niet onbesproken is geweest. Doch sedert ik door een zeer gelukkig huwelijk gevestigd ben geworden, denk ik dat ik eerlijk geleefd heb. Niet dat ik beter geweest ben dan vele mijner medemenschen, maar ik heb evenwel noch de wetten der eer, noch der regtvaardigheid overtreden; en zoo het weldoen aan anderen een goed werk is, zoo wel als een der zuiverste genoegens, zoo durf ik daar ook over medespreken. Wat mijne Godsdienst betreft, door mijne betrekking, (ik ben ambtenaar in een naburig gewest) heb ik het voorbeeld moeten geven, en ik hoop dat ik een onderdanige zoon van onze Heilige Moederkerk ben. Heb ik dan niet met regt eenige hoop van in genade aangenomen te worden?

Gij zijt wel gelukkig, hernam ik, het gewoel der wereld te hebben kunnen ontvlieden en aan uwe tijdgenooten nuttig te kunnen zijn, en ik kan begrijpen hoe uwe zeden hunne goedkeuring hebben weggedra-

gen. Maar zoude ik ook onbescheiden zijn, door u te vragen of gij dit alles voor God, of voor u zelve gedaan hebt?

Voor mij zelve! antwoordde hij, daarover nadenkende; wel, zonder twijfel, ten minste in sommige opzichten. Ik beken dat ik er mijn geluk in gevonden heb, eenzaam en in vrede, met eene voortreffelijke vrouw te leven, en in een huisgezin, geheel en al naar mijn hart, en ik geloof ook niet iets anders gedaan te hebben, bij het genieten van alle die zegeningen, dan den wil te volbrengen van dat altoede Wezen, dat ze mij heeft geschonken.

Ik geloof dit ook niet, antwoordde ik. Maar hetgeen ik bedoel, is, of het goed dat gij, hetzij in het geheim, hetzij ten behoeve van uwen medemenschen, hetzij tot eer van de Godsdienst gedaan hebt, is voortgevloeid uit eene liefde tot God, tot uwen Verlosser, of niet liever de uitdrukking is geweest van uw verlangen, en dus handelende, de gunst van den Eeuwige deelachtig te worden, de vergeving uwer zonden te verkrijgen, en ten laatste de zaligheid uwer ziel te verwerven?

Mijne vraag rigtte zich regtstreeks tot het eerlijke gemoed van dien man. Hij wikte en woog dezelve, gedurende eenige oogenblikken, en antwoordde mij toen met deze bekentenis: ik erken, dat, zoo de mensch zijn eigen voordeel zoekt, als hij, het goede doende, de belooning die van God komt, beoogt, dan ben ik in deze feil vervallen, en ik beken dat uwe opmerking eenen diepen indruk op mij gemaakt heeft. Doch heb de goedheid mij te zeggen, of, wanneer men doet hetgene God beveelt, niet om daardoor het loon van de eer der menschen te bejagen, maar om eenmaal die Hemelsche goedkeuring te verwerven, die zegt: *Wel gij, goede en getrouwe dienstknecht!* of dan deze beweegreden niet goed is, en of het niet die is dien God zelf ons beveelt dat wij hebben moeten?

Ik antwoordde: zoo lang als ik, oproerig soldaat, mij aan het bevel des konings tracht te onderwerpen, uit vrees dat mijn tegenstand mij ter dood brengt, of, opdat de koning dit erkennende, mij zijne gunst zoude terug schenken, welke dan ook mijne nederigheid, hoe geheim mijn voornemen en poging ook zijn moge, altijd beoog ik toch mijn eigen *ik*, en werk slechts om mijn eigen rust te bevorderen. De wil die mij doet handelen, is die van dwang, en niet uit vrije beweging, veel minder die der liefde; en zoo ik opsta en wandel, zoo is het omdat ik twee prikkels gevoel, die mij drukken:— de vrees voor de straf en het belangzuchtige der belooning.

Lezer! wat is het moeilijk voor het menschenlijke hart dit te begripen, zoodra het deszelfs onderwerping aan Gods geboden geldt!

Hoe spoedig ontdekt men het; of het een ondergeschikte is, die de welwillendheid zoekt te verkrijgen van diengene, die boven hem gesteld is, en dan noemt men *baatzuchtig* alle bewijs van onderdanigheid, of van vlijt dat hij hem tracht te betoonen. Doch geldt het van den zondaar tegenover het Opperwezen, ziet, dan verandert hetzelfde beginsel geheel van aanzien en van naam, en in het openbaar wordt gezegd en gepredikt, dat de mensch die eenige buitensporigheid vermijdt, omdat hij voor het laatste oordeel vreest, dat diegene die van zijnen overvloed mededeelt, die naauwgezette godsdienstpligten zich oplegt, of die zijn leven verslijt in boetedoening, om zijne vorige zonden uit te wisschen, en zich den weg ten Hemel te openen, zulks doet uit liefde tot God, even alsof liefde zich met vrees konde vereenigen! alsof liefde ooit huurling konde worden! alsof liefde alleen zich zelve gold.

De grijsaard gevoelde dat in mijn antwoord dit verwijt lag opgesloten: want hij zeide mij met veel ernst: Mijnheer! indien ik u wel heb begrepen, zoo zegt

gij mij, dat indien ik mijne Godsdienst ben gevolgd, om op dusdanig eene wijze de goedkeuring van God te verwerven, en daardoor vergeving mijner zonden te ontvangen, ik voor mij zelven ben werkzaam geweest en niet tot Gods eer. En inderdaad, ik zie in dat het zoo is, en dat misschien buiten mijn weten, mijne werken, zelfs die welke het meest van eigen roem vrij zijn, in het geheim deze onreine eigenschap bezaten. — Dit is wel eene ernstige zaak! En ik vraag mij zelven af, of er wel één mensch bestaat, die deugdzaam kan zijn, zonder deze beweegreden van eigenbelang.

Gelooft gij niet, hernam ik, dat zoo het den koning behaagt, mij mijne geheele misdaad kwijt te schelden, door eene vrijwillige en volmaakte vergiffenis, ik dan de zekerheid zal hebben, dat de wet mij niet meer treffen kan, en dat van dat oogenblik af, mijne gehoorzaamheid uit eene geheel andere bron zal voortkomen, dan die, waaruit zij, vóór dat mij genade geschied was, vloeide?

De Grijsaard, met veel levendigheid. Maar dat komt dat gij dan zeker zult zijn van uwe vergiffenis, en dat gij slechts zonder vrees de inspraak van een hart dat met dankbaarheid vervuld is, te volgen hebt.

Welnu — vervolgde ik, met evenveel warmte als hij, en mijne hand op het kruis leggende — zoo een zondaar gelooft dat God hem alle zijne schuld heeft kwijtgescholden, en hem het eeuwige leven heeft geschonken om het bloed des Nieuwen Verbonds, dat op dit hout vergoten is, zal dan die zondaar, zoodanig geregtvaardigd, nog werkzaam zijn met het doel van die vergiffenis te erlangen? of zal hij niet veel meer, zoo als gij daar even gezegd hebt, zonder vrees en zonder moeite, de inspraak volgen van een hart met dankbaarheid voor zulk eene weldaad vervuld?

Ve HOOFDSTUK.

DIEGENE DIE VERDIENEN WIL, HANDELT UIT BAAT-
ZUCHT, NIMMER UIT LIEFDE.

De Grijsaard scheen verwonderd, en ik verbeeldde mij op te merken dat het licht eener ongekende waarheid voor hem opging; want hij antwoordde mij met de verstrooiing van iemand die geheel den zin van hetgene hij gehoord heeft, zoekt te doorgronden: Zeker: indien ik geloofde dat God mij mijne zonden reeds had vergeven,... dan zoude ik ophouden te denken dat ik die vergiffenis nog verdienen moet....

En uwe bevlijting tot het doen van goede werken, vervolgde ik, zoude niet meer voortvloeijen uit de vrees voor straf, of het verlangen om den hemel te verdienen....

De Grijsaard. Neen... zonder twijfel... dit is in het oog loopend. De gedachte kan niet bij mij opkomen te willen verdienen, hetgeen mij uit genade reeds geschonken is.

De Reiziger. Waaruit gij dan besluiten kunt, dat zoo gij de zaligheid beschouwt als eene gift, als eene genade van God geschonken, dan moet gij ook ophouden eenige verdienste van uwe zijde, of eenig werk aan te bieden, waardoor gij de gedachte zoudt kunnen voeden daarmede die vergiffenis te gewinnen.

De Grijsaard. Ik beken, Mijnheer! dat ik nimmer aan het woord *genade* deze beteekenis had gegeven, en ik erken dat ik mij bedrogen heb. Want in één woord: óf de zaligheid is eene gift, óf zij is eene belooning, een loon. Zoo zij eene gift is, waarom zoude ik dan trachten die te verdienen? Dit is het echter dat ik gedaan heb... ik heb hierin dan verkeerd gehandeld.... Doch dit bevredigt mij evenwel nog niet: want, daar ik volkomen overtuigd ben dat

men deugdzaam moet leven om den hemel te verkrijgen, zoo moet ik herhalen: doe ik de werken niet die God beveelt, zoo zal er voor mij geene zaligheid zijn. Het is derhalve noodzakelijk dat ik die werken doe om... behouden te worden.

De Reiziger. Gij erkent evenwel, niet waar? dat, indien de wet u zegt: *wees matig, uit vrees van te vergaan*, en dat de genade tot u spreekt: *wees matig, omdat gij zijt vrijgekocht*, de zelfde stoffelijke daad ten uitvoer zal gebragt worden, zoo wel in het eene als in het andere geval; evenwel uit twee beginselen die geheel vreemd aan elkander zijn?...

De Grijsaard. Zeg liever: die geheel onvereinigbaar zijn, niet: vreemd aan elkander; daar de wet mij door vrees zal noodzaken, terwijl de genade mij uit liefde daartoe zal overhalen.

De Reiziger. Indien dan de vergeving der zonden uit genade geschiedt, zoo kan die dan ook niet tevens uit de wet voortkomen. Dat wil zeggen: dat zoo deze kwijtschelding van zonden door middel van een verlosser, en om zijnentwille geschiedt, is het geheel onnoodig, zelfs tegenstrijdig, die door eene gehoorzaamheid aan de wet te zoeken te verkrijgen: want zoo de koning mij verklaart, dat hij mij mijnen opstand heeft vergeven, door eene daad van zijnen goeden wil, kan ik dan nog daaraan denken, door eenige onderwerping in het vervolg betoond, deze vrije en oppermachtige kwijtschelding te verdienen?

Dus moet ik, zondig en strafwaardig mensch, in mijn geweten eene keuze doen, tusschen eene vergiffenis, die ik door mijne gehoorzaamheid zal trachten te verwerven, en eene geheel andere kwijtschelding, die mij vrijwillig zal gegeven worden.

En let wel hierop: kies ik de eene, zoo verwerp ik de andere: want hoe zoude ik beide kunnen vereenigen? daar de eene van mij zelven zoude komen, die een zondaar en bewoner der aarde ben, en daar

de andere van God afdaalt, die heilig is en die het ontoegankelijk licht des hemels bewoont.

Indien ik dan zeg: Ik zal de geboden Gods onderhouden, ten einde mijne vergiffenis te bekomen — dan verklaar ik, dat ik dezelve beschouw als een loon, of belooning: want ik heb dezelve verkregen door mijne werken, mijne zuchten en tranen, en zoo ik die verkrijg, dan is het, omdat Hij die mij toekent.

Maar zoo ik integendeel, en geheel anders sprekende, zeg: Ik erken dat ik geheel regtvaardig en zonder eenig onvermijdelijk middel veroordeeld ben, en ik zie alleen op den goeden wil van God, op zijne goedertierenheid, en zijne vrije genade voor de vergeving mijner zonden — dan verklaar ik ook daarmee, dat deze vergeving niet uit mij komt, en dat ik die op geene wijze hoegenaamd heb kunnen verdienen.

De Grijsaard. Zoodat, Mijnheer! indien ik, die weet dat ik een zondaar ben, tracht die vergiffenis te verdienen, zoo verwijder ik mij even daardoor van Gods genade?

De Reiziger. Dat is hetgeen een Apostel zegt: *Indien het door genade is, zoo is het niet meer uit de werken: anderszins is de genade geen genade meer. En indien het is uit de werken, zoo is het geen genade meer: anderszins is het werk geen werk meer.* (Rom. XI:6.)

De Grijsaard. Welk een nieuw inzicht van dit belangrijk onderwijs! wat is het in het oog vallend dat het niet anders kan zijn! Maar wat is dit alles ook plegtig! want in één woord: daar de zaligheid eene genade is (hetgeen stellig is!) wat heb ik dan tot heden gedaan door dezelve uit de werken te zoeken! — Het is dus voor niets, ja ijdellijk dat ik gedurende jaren lang godsdienstoefeningen, aalmoesen, bidstonden en andere werken vermenigvuldigd heb!

De Reiziger. Oordeel daar zelf over, Mijnheer. Indien gij dit alles gedaan hebt, ten einde de vergeving

uwer zonden en den hemel te verdienen, zoo is het zeker dat gij de genade den rug hebt toegekeerd, daar gij op de vergelding gezien hebt.

VI. HOOFDSTUK.

HET IS NEDERIGHEID, AAN DE GENADE TE GELOOVEN.

Ik heb mij zelven dan bedrogen! riep de grijsaard met eene uitdrukking van verwondering en droefheid uit. Ja, ik heb mij zelven misleid, wat mijne voornemens waren, toen ik gedacht heb dit alles uit liefde tot God te doen! Ach! nu zie ik het, het was alleen uit baatzucht dat ik dit alles deed. Welk eene smartelijke ontdekking!

Ik hernam met nadruk: waarom noemt gij eene uitstekende weldaad die God u bewijst, smartelijk? want ik bid u, wat verkiest gij: in uwe dwaling te volharden, of wel daarvan bevrijd te worden?

Dat is waar, antwoordde hij, zijn eerwaardig hoofd schuddende: doch.... ik heb mijn leven verspild!

En indien de Zoon van God, zeide ik, u het zijne in de plaats geeft, zult gij bij zulk eene verwisseling verliezen?

De grijsaard zag mij eenige oogenblikken stilzwijgend aan, en zeide toen met eene naauwelijks hoorbare stem: herhaal nog eens bid ik u, hetgeen gij daar aanstonds gezegd hebt.

Ik vraag u, herhaalde ik, of gij uwe eigene werken verkiest te behouden, in plaats van die weg te werpen, en in hunne plaats die van den Heere Jezus te ontvangen? — want het zijn óf de uwe, óf de zijne, die uwe ziel moeten vergezellen voor den troon der regtvaardigheid Gods. Wilt gij dan rijk zijn in uw

eigen, of alleen door de rijkdommen van den Verlosser ondersteund worden?

O, wat zoude die keuze spoedig gedaan zijn, indien de mensch God lief had; wat zoude het aan het schepsel gemakkelijk en genoegelijk vallen, niets te zijn voor het aangezicht van zijnen Schepper, en alles van Hem te ontvangen, indien dit schepsel zijnen Formeerder aanbade! Met welk een dankbaarheid en hoe gretig zoude de zondaar alle vertrouwen van zich zelven afwerpen, om de genade van zijnen Heer en zijne regtvaardigheid aan te grijpen en te omhelzen, indien die Heer hem dierbaarder was dan zijn eigen hoogmoed! O, hoe zoude die liefderijke en heerlijke Verlosser, die uit den schoot des Vaders is gekomen, gretig ontvangen worden, zoo Gods barmhartigheid en liefde in het oog der menschen meer behagelijk waren, dan zijne zonden en de ijdele roem, dien hij bejaagt!

Doch de mensch verkiest zich zelven boven God, en hetgene hij wel het minste aan het Opperwezen afstaat, is, dat Hij, de Oneindige, de hoofdpersoon zij in het werk der zaligheid.

Want de grijsaard twistte met de genade Gods; en zie toe, Lezer! dat uw hart niet dezelfde fout bega, en aldus aan God den roem betwiste!

Ben ik dan gelijk gesteld, vroeg de grijsaard met een zeker ongenoegen, aan de booswichten die den spot met alle godsdienst en zedelijkheid drijven? Acht God niet een eerlijken wandel, en een gedrag, op zijn minst genomen, achtenswaardig?

Ik antwoordde hem met ernst: of gij zijt in zijne oogden rein en zonder vlek, of gij zijt in sommige opzigten zondaar....

Maar... hernam hij snel: wie is geen zondaar?

Welnu, zeide ik stellig, wie is dan niet veroordeeld? Laten wij ons zelve niet misleiden: óf wij hebben alle gerechtigheid volbragt, en dan behoeven

wij, regtvaardig zijnde, ook geene vergeving, of wij hebben kwaad gedaan, zelfs maar eenig kwaad, en zijn daardoor schuldig, en kunnen niet voor God bestaan, tenzij Hij ons reinige.

Oordeel nu wat gij daarover omtrent u zelven denkt. Wat mij aangaat, Mijnheer! ik belijde voor u, zoowel als in de tegenwoordigheid van God, dat indien God mij niet zelf van mijne zonden gereinigd had, ik op dit oogenblik onder zijnen vloek zoude liggen. Ik zeg dan met luide stem, dat zoo ik vergeving heb ontvangen, ik die niet aan mij zelven verschuldigd ben, en voeg daarbij, dat hoe eerlijk en achterswaardig ik ook in het oog mijner medemenschen moge geweest zijn, ik echter alleen voor God besta, daardoor, dat Hij mij juist dezelfde genade heeft bewezen, die Hij aan den moordenaar, die naast den Verlosser aan het kruishout hing, heeft betoond.

Op deze woorden volgde een lang stilzwijgen. De grijsaard was geschokt; hij sprak in zich zelven, en ik zag wel dat de waarheid in die ziel tegen verouderde dwalingen worstelde, of om beter te zeggen, tegen de ongeloovigheid die ze voedde, en aan welke zij haren oorsprong te danken hadden.

Het eeuwige leven is derhalve genade! riep hij eindelijk al zuchtende uit, even alsof hij tot zich zelven sprak. Zij is eene gave, ja, eene reine gave van de barmhartigheid des Allerhoogsten! Zoo zij mij dan bereikt, moet ik mij met het aangezicht ter aarde vernederen, en in mijn geweten belijden, dat verre daar van daan, dat ik ze zoude verdiend hebben, ik dezelve integendeel heb verkregen, omdat ik dezelve onwaardig was! O, hoe wordt de hoogmoed van den mensch hierdoor vernederd, en hoe wordt hij leugenachtig en verachtelijk bij deze betooning van de oppermachtige barmhartigheid van den Oneindige!

Het moest zoo zijn, voegde hij daar bij. zijne nanden te zamen vouwende. Ja, de zaligheid moest ge-

heel volmaakt van den troon der genade Gods afdalen; wel verre dat de schuldige tot zijnen Regter zoude kunnen opklimmen! Welk eene dwaling! welk eene duisternis! vervolgde hij, mij aanziende. O Mijnheer! wat heb ik met mijn gezond verstand uitgerigt tot op dezen dag! Hoe heb ik mij kunnen verbeelden en mij halsstarrig willen overtuigen, dat ik zelf mijne ziel moest reinigen, en dus in eigen kracht te doen, hetgene ik aan Gods genade te kort deed.

Ik heb mijn leven verspild, ja verloren! herhaalde hij al jammerende. Helaas! ik heb nog erger gedaan: daar ik Gods barmhartigheid ontvloden ben, door mij zelven te willen behouden.

Maar God, hernam ik zacht, is van u niet geweken. Neen, Hij heeft u niet terug gestooten. Hij heeft u in uwe dwaling gezien, en er u van bevrijd, daar Hij heden zelfs, en te dezer ure, u zijne waarheid doet hooren, en u zegt, dat de vergeving der zonden geheel in Hem is, in zijn heiligen Zoon Jezus, die zijn bloed niet te vergeefs op het kruis heeft vergoten, en die niet te vergeefs aan zijne ziel de veroordeeling van eenen vervloekte geleden heeft.

Ik begrijp het, zeide de grijsaard, met meer vrijmoedigheid; en dit is het, geloof ik, dat tot heden toe, voor mij verborgen was, namelijk dat Jezus zelf de vervloeking die op ons lag, geleden heeft.

Hoedanig was dan uwe meening te dezen opzigte? vroeg ik hem.

De Grijsaard. Ik heb altijd geloofd (want aldus wordt het ons geleerd) dat de Zoon van God ons door zijnen kruisdood van den vloek verlost heeft, die op geheel het geslacht van Adam rustte, en dat Hij door dit offer ons den weg geopend, en het middel geschonken had, de zaligheid te verwerven, tot welke wij anders nimmer toegang zouden gehad hebben.

De Reiziger. Zoodanig was ook mijne overtuiging, zoo lang ik alleen, ver van Gods Woord, en volgens

leeringen van menschen, aan mij gelijk, wandelde. In dien tijd dacht ook ik, dat de Heiland de beletselen had weggenomen, die den berg des heils ontoegankelijk maakten, en dat het aan mij was dien te beklimmen, en mij als het ware door de touwen van eigen werken tot aan de hoogte van de vergeving en de heerlijkheid op te hijschen. Wat de Heiland is, was mij toen onbekend; en ik beschouwde Hem als eene hulp, ten meeste nuttig voor een wezen reeds op zich zelf regtvaardig, maar geheel zonder waarde voor een schepsel; dood door de misdaden en zonden, gelijk geschreven staat. (*Efez. II:1 en 2.*)

Het was ook toen, dat overtuigd, zoo als ik was, dat mijne zaligheid van mij zelven afhing, ik mij veel moeite gaf dezelve te bereiken. Ik voegde werk bij werk; ik waakte over mijne neigingen, vermenigvuldigde mijne godsdienst oefeningen en mijne gebeden, ik gaf aalmoezen, lag mij zelve boetedoeningen op, vermoeide mijn ligchaam door onthoudingen, en ontweek alle vreugd en uitspanning. Aldus stapelde ik open slecht gehouwen steenen zonder cement, op het welzand mijner verwaandheid; bij elke nieuwe fout stortte mijn muur weder in, en in mijne dwaasheid trachtte ik denzelven weder op te rigten, en te bevestigen door nieuwe tranen en nog meer plegtige geloften.

God zelf toonde mij mijne dwaling aan, en dit deed Hij, zoo als altijd, door zijn Woord. — Ik las den heiligen Bijbel, eerst met vooroordeel en wantrouwen, (want het is u bekend, hoe weinig wij voor deze lectuur zijn gevormd,) vervolgens met aandacht en belangstelling: en aldus was het dat ik trapswijze tot de kennis van die eeuwige waarheid kwam: dat DE MENSCH DOOR HEM ZELVEN VERLOREN IS, EN DAT DE GEHEELE ZALIGHEID, VAN HAAR EERSTE BEGINSEL TOT HARE VOLHEID, DE VRIJWILLIGE GAVE VAN GOD IS IN JEZUS CHRISTUS.

Deze waarheid heb ik geloofd, of, om beter te zeg-

gen, God heeft mij door zijnen Geest bekwaam gemaakt dezelve te bevatten en die te gelooven, en nu heb ik vrede in mijne ziel: want ik ben verzekerd, naar de getuigenis van God zelven in zijn Woord, dat mijne zonden mij vrijwillig vergeven zijn, en dat ik te allen tijde en overal een vrijen toegang heb tot den troon der genade, op welken een Vader voor mij is gezeten, en niet meer een Regter. Ik nader dus met vrijmoedigheid tot denzelven, geleid, zoo als ik ben, door mijnen Pleitbezorger, door dien zelfden Hoogepriester, die op het kruis mijne ziel in zijn eigen bloed gewaschen heeft. Zoodanig is nu mijne overtuiging, en zoodanig is de vaste rust die ik geniet. (*Hebr. X: 19—23.*)

De Grijsaard, met aandoening. Wat zoude ik niet geven, Mijnheer? om die ook te bezitten; heb dan geduld met mij, en gelief mij te zeggen, op welk eene wijze gij dezen grooten zegen hebt ontvangen.

VIIe HOOFDSTUK.

DE REIZIGER GEEFT REKENSCHAP VAN ZIJNE HOOP.

Ik vond deze rust, antwoordde ik, denzelfden dag dat ik begreep en geloofde al hetgene God ons zegt, betreffende het offer van zijnen Zoon aan het kruis. Ik had die woorden dikwijls gehoord en gelezen; ik had ze ook duizend maal herhaald, maar had nimmer noch de beteekenis, noch de kracht daaraan gegeven.

Op eenen dag dat ik den Zendbrief las van den Apostel Paulus aan de Hebreëen, was ik zonderling getroffen door dat gedeelte, daar gezegd wordt: *dat de Zoon van God door Hem zelven verzoening gedaan heeft voor de zonden van zijn volk, en dat door zijne*

offerhande zijn volmaakt in eeuwigheid, diegenen die de Vader Hem gegeven heeft. (Hebr. I:2, II:17, X:10—14.) Ik dacht veel na over deze woorden, en kwam tot dit besluit: dat, daar de Zoon van God op zulk eene wijze zijn volk heeft zalig gemaakt, het met der daad in strijd is, iets te willen doen, om die zaligheid te bewerkstelligen.

Deze eerste opmerking, die geheel aan mijn verstand voldeed, en die aan Jezus zijn waar karakter gaf, te weten: die van *volmaakten Verlosser*, werd door deze gevolgd die mij zeer verontrustte: daar Jezus voor eeuwig heeft verlost degenen voor welke Hij zich heeft opgeofferd, zoo is het duidelijk dat Hij niet heeft geofferd voor degenen die verloren gaan: want indien Hij zich voor hen had geofferd, zouden zij van hunne zonden gewasschen zijn, zelfs van hunne hardnekkigheid en ongeloof, en zouden daar niet in gestorven zijn. En ik zeide toen met onrust tot mij zelven: ben ik, of ben ik niet een van die zondaren, die de Zoon van God in Hem zelven volmaakt heeft, door zijn bloedig offer?

De Grijsaard, met veel hevigheid. Ik bid u, zeg mij waar en op welk eene wijze kondet gij weten, of gij al of niet tot eene van die uitverkorene zielen behoordet?

De Reiziger. Ach! het kostte mij veel moeite dit te herkennen, en het was niet zonder verzet daartegen, dat ik daarin toestemde het te weten.

De Grijsaard. Wat wilt gij zeggen? Versta ik u? Moet men gedwongen worden zulk eene zekerheid te leeren en aan te nemen?

De Reiziger. Deze zekerheid werpt al uwen hoogmoed ter neder en treedt dien met voeten, en de mijne liet zich zoo gemakkelijk niet ter neder werpen. Maar God was ten laatste de magtigste, en zijne waarheid maakte mij vrij.

De Grijsaard, met denzelfden aandrang. Maar eindelijk, op welk eene wijze deed God dit?

De Reiziger. Door mij de genade te schenken, van het geloof van Abraham (*Gal. III*) na te volgen, dat wil zeggen: door het Woord van God eenvoudig en rein te gelooven, en mij derhalve te houden aan hetgeen Hij verklaart en belooft. Ik ga u dit verklaren.

Van het oogenblik af dat ik begrepen had, dat de Heere Jezus voor eeuwig verlost heeft degenen, voor wie Hij op het kruis heeft geofferd, had ik ook daaruit besloten, zoo als ik gezegd heb, dat ik de verzekering moest hebben van een van die zondaren te zijn. Maar hier had ik eene groote fout begaan: want ik had mij verbeeld, dat om daarvan de verzekering te hebben, ik eerst in mij zelven moest ontwaren de teekenen van heiligheid, die den waren discipelen van den Heiland toebehooren.

De Grijsaard. Wel, was dit dan niet zeer te regt geoordeeld? Indien ik de eigenschappen van een geloovige niet bezit, hoe kan ik dan overtuigd zijn dat ik het ben?

De Reiziger. Neen: zonder twijfel; maar men behoort op te merken, dat, daar die zichtbare eigenschappen, zoo als: liefde, blijdschap, zachtmoedigheid, en al de werken der heiligmaking de vruchten zijn van den Heiligen Geest, het onontbeerlijk voor mij was, dat ik eerst den Heiligen Geest moest ontvangen hebben, voor en al eer ik zelfs beginnen kon deze vruchten voort te brengen. Daar nu de Heilige Geest in zijne kracht tot heiligmaking niet gegeven wordt, dan nadat de ziel aan Gods belofte geloofd heeft, is het openbaar dat ik beginnen moest aan de beloften des Heeren te gelooven, en dat zoo lang ik daaraan niet geloofd had, ik verkeerd deed de vruchten der heiligmaking in mij te zoeken, die eerst konden te voorschijn komen, nadat ik aan deze belofte geloofd.

De Grijsaard. Ik ben genoodzaakt u mijne onwe-

tendheid te belijden: want ik beken u dat ik niet wel begrijp hetgene gij zegt.

De Reiziger. Daar gij aan den Bijbel gelooft, zoo weet gij dat God vele geboden aan zijne kerk gegeven heeft, die zij houden moet.

De Grijsaard. Is het dan niet aan alle menschen zonder onderscheid, dat God zijne geboden geeft?

De Reiziger. Hetgeen de wet Gods inhoudt, is verplichtend voor een ieder die dezelve hoort, en diegene, die deze wet gekend hebbende, dezelve niet ten uitvoer brengt, wordt zondaar genoemd. Maar hetgeen de vader des huisgezins van zijne kinderen vergt, door den mond van hunnen oudsten broeder, gaat alleen dit huisgezin aan. Het is derhalve eene grove dwaling, den vreemdeling dezelfde pligten op te leggen als den zoon; dat wil zeggen: het is hetzelfde, alsof men van iemand die nog in ongeloof verkeert, de gehoorzaamheid zoude verwachten, welke alleen door een hart in het ongeloof kan betoond worden. De ongeloovige wordt alleen door den geest die de wereld bezielt, gedreven; de geloovige daarentegen door Gods Geest. Hoe kan men dan dezelfde uitkomst van twee zoo verschillende oorzaken verwachten? Hoe kan men tot hem die nog vreest voor Gods toorn, zeggen: Handel als een welgeliefd kind des Heeren.

De Grijsaard. Ziedaar, ja ziedaar, het onderscheid dat mijn verstand niet kon bevatten. Thans begrijp ik het. Het is aan het gansche menschelijk geslacht, dat de geboden Gods zijn gericht, als eene wet die dwingt en noodzaakt; maar het is alleen aan de kinderen Gods, aan het huisgezin der vrijgekochten, dat deze wet als een vaderlijk bevel spreekt.

De Reiziger. Niets is duidelijker: want daar het door den Geest van Christus is, dat men deze bevelen begrijpt, lief heeft en kan volgen, zoo moet noodzakelijk deze Geest te vinden zijn in eene ziel, voor dat deze bevelen des Vaders gekend, geliefd en ge-

volgd worden. Maar die Geest, dien de wereld, dat is, het menschelijke geslacht, niet bezit, is alleen aan de geloovigen geschonken. Ik moet dus eerst geloofd hebben, voor dat ik mijnen Vader kenne en Hem liefhebbe, en de bevelen die Hij mij geeft, opvolge. Het is dus te vergeefs dat ik mij zal bemoeijelijken, indien ik mij zelven dwingen wil, die liefde voor de wet in mij voort te brengen, of die in mij wil vinden, als ook de onderwerping van mijnen wil aan dien van den Heer, alvorens dat ik door het geloof de zekerheid heb gekregen, dat God mij tot zijn kind heeft gemaakt, en dat Hij derhalve mijn goedertierene Vader in Jezus is. (*Efez. I:13, Gal. V:22.*)

De Grijsaard. Ik heb alles begrepen, Mijnheer! en ik zie zeer wel, wat gij deelt om verzekerd te zijn om aan Jezus toe te behooren. Gij wildet, niet waar? in u zelven de gehoorzaamheid vinden, en daaruit besluiten dat gij een vrijgekochte waart?

De Reiziger. Juist: ik ben lang door deze dwaling gekweld geweest; doch eindelijk heeft God dezelve doen verdwijnen, door mij, zoo als ik u gezegd heb, daartoe te leiden, van te gelooven zoo als Abraham geloofde, dat is te zeggen, niet alleen zonder dat eenige heiligheid in mij blijkbaar was, maar veel eer, in weerwil van de blijken van het tegendeel die ik in mij vond.

Ik las in het Evangelie de geschiedenis van dien koninklijken Hoveling, die den Heer Jezus bad dat Hij zoude komen en zijn zoon genezen, en die het woord van den Heiland, die tot hem gezegd had: *Ga heen, uw zoon leeft*, (*Johan. IV:46-53*) geloofde. Ik maakte deze opmerking bij mij zelven: deze mensch had geen een bewijs, geen een zichtbaar teken van de waarheid van dit gebeurde. Hij had niet anders dan alleen het woord, het beweerde van den Heer Jezus. En evenwel, zoo dra hij dit woord gehoord had, ging hij henen, zonder verder van den Heiland

te begeeren bij den zieke te komen. De zekerheid die hij van deze verlossing had, berustte dus enkel en alleen op het zeggen van Jezus. Hij berustte daarop in vol vertrouwen. De Heere heeft het gezegd, dus het is zoo; zoodanig was het besluit van zijn hart.

Dit voorbeeld bragt mij tot dat van Abraham. Deze geloofde God ook, hoezeer hij in zich zelve en in Sara juist het tegenovergestelde van de belofte die hun door God gedaan werd, gevoelde. Abraham twijfelde daar niet aan, dat alles zoude gebeuren zoo, als de Heer het hun te kennen gaf, hoezeer het aan de menschelijke natuur onmogelijk toescheen. (*Rom. IV: 18—25, Gal. III.*) Het is het geloof van dien geloovige, sprak ik tot mij zelve, dat ons tot voorbeeld gesteld is. Dit moet ik dus navolgen, namelijk: dat ik *in God geloof*, eenvoudig zonder den minsten twijfel, en in alles dat Hij verzekert; en dat ik vooreerst, indien Hij verklaart dat diegene die gelooft, geregtvaardigd is, verzekerd moet zijn, dat het met mij zoo is gesteld, dat wil zeggen, dat ik geregtvaardigd ben, zoo ik waarlijk geloof.

Daarop vroeg ik mij zelve, hoe die Hoveling, en op welke eene wijze Abraham zich verzekerd hadden, dat zij geloofden; en merkte op dat noch de eene noch de andere van die geloovigen, in het begin eenig ander bewijs van hun geloof hadden gehad, dan dit geloof zelf, dat in hunne harten was. Ik beproefde dan mij zelve ernstiglijk, ingevolge het bevel van een der Apostelen, (*2 Cor. XIII: 5*) en ik onderzocht welke mijne overtuiging was aangaande den Heer Jezus. Ik bespeurde dat ik in Hem geloofde, daar ik Hem in mijn hart kende, en dat ik alles geloofde dat God gezegd en getuigd heeft, aangaande zijn Zoon; dat ik derhalve uit mijn hart tot God zeggen kon: Ik geloof dat Gij de wereld al zoo lief hebt gehad, dat Gij uwen eeniggeboren Zoon gegeven hebt. Ja, ik geloof zekerlijk dat Jezus uit U uitgegaan is, en dat

Gij Hem gezonden hebt. Ik geloof ook in opregtheid dat het in Hem is, en in Hem alleen dat Gij ons het eeuwige leven hebt gegeven, en ik ben verzekerd, dat ik Jezus lief heb, hoezeer ik Hem nooit heb gezien, en zijne stem niet heb gehoord. (*Joh. III:15—18, XVII:8, 1 Joh. V:11, 1 Petr. I:8.*)

De Grijsaard. Maar hoe hebt gij door dit geloof de rust uwer ziel verkregen?

VIII. HOOFDSTUK.

DE WARE BETEEKENIS VAN DE BELOFTE GODS IN JEZUS.

Ik antwoordde den grijsaard: Door Gods genade mogt ik mij de belofte toeigenen, die aan allen is gedaan, die opregt in Jezus gelooven, te weten, dat *die geloofd in den naam van den Zoon van God, die moet weten, dat hij heeft het eeuwige leven.* (*Joh. I:12, III:36, VI:47, XI:26, 27, XX:31, 1 Joh. V:13.*) Ik kon derhalve ten behoeve mijner ziel, tot dit besluit komen: dat ik het eeuwige leven had, ingevolge de verklaring van God; daar ik het geluk had in den naam van Gods Zoon te gelooven. Van dien dag af heb ik rust gehad, en heb mij bevestigd, aan God die gehoorzaamheid te betoonen, die Hij van zijne kinderen vordert, onder welke Hij mij gezegd heeft, dat ik behoorde.

De Grijsaard. Ik ben buiten mij zelve, Mijnheer! bij het hooren van alles dat gij mij zegt: want dit alles is zoo eenvoudig en krachtig, en tevens zoo geheel tegenstrijdig aan alles dat ik mij tot nu toe verbeeld heb, dat het mij voorkomt, ik aan elk woord van mijne Godsdienst eenen verkeerden zin heb gegeven.

De Reiziger. Ik twijfel er niet aan, of gij hebt

dit ook gedaan. Ik weet hoedanig het met u gesteld is geweest, uit hetgeen ik zelf gedaan heb, en ik aarzel niet u te zeggen dat gij tot heden toe in Jezus niet anders gezien hebt dan eene hulp, hoewel gij Hem den naam van Verlosser hebt gegeven.

De Grijsaard. Ik bid u om versooning. Ik heb nimmer iets anders gezegd of gedacht, dan hetgeen ik nu ook bij dit heilige kruis zeg, te weten: dat Jezus Christus de Verlosser is, en dat er geen andere bestaat.

De Reiziger. Amen! En dat zijn naam eeuwig gezegend zij! Maar dit te zeggen, en met den mond te belijden, heeft weinig te beduiden, zoo het verstand het niet bevat, en vooral zoo het hart dit niet gelooft.

De Grijsaard. Maar ik verzeker u, mijn waarde heer! dat ik dit met geheel mijn hart geloof, en dat het voor het aangezicht van den Heer, Schepper van Hemel en aarde is, dat ik belijde den naam van den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest, en dat ik in het bijzonder verklaar te gelooven in Jezus, den Zoon van God en den Verlosser der wereld.

De Reiziger. Maar welke beteekenis geeft gij dan aan het woord Verlosser; daar het geloof in Jezus als Heiland, u niet heeft belet zelf te zoeken u te verlossen? — Het is wel een onvoldoende borg, naar mijn inzien, die den schuldenaar in de vrees laat van gevangen genomen te worden.

De Grijsaard. Maar, ik denk dat Jezus de Verlosser is, daarom dat Hij onze zielen gered heeft, door zijn dood aan het kruis, opdat wij van onze zijde alles doen, dat Hij ons in zijn woord en in de kerk bevolen heeft.

De Reiziger. Mijn waarde heer! bedenkt gij wat gij zegt? De Zaligmaker, zegt gij, heeft ons door zijn dood behouden, opdat wij doen alles wat Hij ons gebiedt! dat wil volgens uwe meening zeggen:

dat Hij diegenen verlost heeft, die evenwel niet dan wanneer zij zeker beding vervuld hebben, verlost zullen zijn! Is dit eene mogelijke zaak? Kan het bij voorbeeld gebeuren, dat mijne schuld heden morgen door een weldoener is betaald geworden, en zij evenwel niet dan morgen of overmorgen zal afgedaan zijn, als ik eenige diensten uit erkentelijkheid aan dien vriend zal betoond hebben?

De grijsaard werd door deze opmerking getroffen, en zeide mij glimlagchend: ziedaar! dit is weder eene dwaling van mij. Gij ziet welke mijne omstandigheid geweest is.

Ik antwoordde met ernst: het is wel eene zeer groote en gevaarlijke dwaling, die den Heere Jezus van zijn karakter als Zaligmaker berooft, en niet meer van Hem maakt dan eene *hulp* die op den goeden wil werkt van den mensch, om hem van eenige dienst te zijn! Ja, het is eene zeer bedenkelijke onwetendheid, die de gift van God vernietigt, en er niet meer van maakt dan een aanbod, dat bij de eerste weigering onnoodig wordt!

De Grijsaard. Hoe, dit bid ik u! hoe en wanneer heb ik op dusdanig wijze den Zaligmaker verloochend, of aan zijne verdiensten te kort gedaan?

De Reiziger. Ach, Mijnheer! ik veroordeel noch beschuldig u, ik zeg alleen dat er geene verderfelijker dwaling bestaat dan deze, dat men niet anders in Gods Zoon ziet dan den Hulpverlosser, die voorgekomen moet worden door zedelijke neigingen, of door offeranden. En dit is zeer zeker de dwaling die gij daar zóó aan den dag hebt gelegd.

De Grijsaard. Ik verzoek u mij dezelve aan te toonen; want indien ik zulks heb gedaan, dan herhaal ik u, is het door onkunde geweest.

De Reiziger. God openbaart twee zaken, betrekkelijk de zaligheid: vooreerst dat het eene gave is, ten tweede, dat die gave is in zijnen Zoon. (1 Joh. V:11.)

De zaligheid bestaat daarin : dat men is vrijgekocht van de eeuwige verdoemenis, en dat men de welgelukzalige onsterfelijkheid bezit.

Jezus bevat in zich die twee oneindige weldaden : want in Hem is de verlossing der zonden, en het waarachtige hemelsche leven. Het is dus in Jezus, dat de verlossing der zonden is volbragt geworden, even als in Hem het leven, de gelukzaligheid en de heerlijkheid is. Dat wil zeggen, dat Jezus geen onvolmaakt werk volbragt heeft, dat Hij niet ten deele heeft verlost; maar dat Hij de zaligheid die Hij moest te weeg brengen, volkomen heeft volbragt. Daarom noemt de Heilige Schrift Hem ook het Zoenoffer, het *Lam Gods dat de zonde wegneemt*, en verklaart zij dat *Hij de reinigmaking onzer zonden door Hem zelven te weeg gebragt heeft, en dat met eene offerande aan het kruis, Hij in eeuwigheid heeft volmaakt degenen die Hem van den Vader gegeven waren.* (Rom. III: 24, 1 Joh. II: 2, Joh. I: 29, Hebr. I; 3, II: 17, X: 10—14, Joh. XVII: 2. Jez. LIII: 8.)

Daarom roept de kerk ook uit, dat Jezus haar heeft vrijgekocht van de verdoemenis, toen Hij een vloek voor haar is geworden; dat *Hij om hare overtredingen is verwond, en om hare ongeregtheden is verbrijzeld; om de overtreding van zijn volk, is de plaag op Hem geweest, eene eeuwige verlossing te weeg gebragt hebbende.* En het is alzoo dat zij, de kerk, *geheiligd is geweest, en gereinigd zonder vlek of rimpel.* (Gal. III: 13, Jez. LIII: 1—6, 8, Hebr. IX: 12, Efes. V: 23—27.)

Aldus spreekt de kerk, en het Woord van God brengt deze waarheid aan het licht, hetzij in de Profeten, hetzij in de Zendsbrieven der Apostelen, en in de Openbaringen die daarop volgen, te weten: dat de Heer Jezus in Hem zelven gedaan en volbragt heeft

de volmaakte zaligheid van zijne geliefde schapen, wier zonden Hij in zijn ligchaam heeft gedragen op een gevloekt hout, zoo als dat hetwelk hier staat, en ze voor altijd verlost heeft van den vloek, dien zij zelve hadden moeten ondergaan.

De Grijsaard. Indien het zoodanig gesteld is, dan erken ik op nieuw dat ik mij tot heden toe het verlossingswerk op eene zeer verkeerde wijze heb voorgesteld: want inderdaad ik had niet begrepen dat de zaligheid der kerk gemaakt en voleindigd was geworden door den dood van den Zoon van God.

De Reiziger. Welke was dan eigenlijk de voorstelling die gij u daarvan gemaakt hadt?

De Grijsaard. Zoo als ik u dit reeds gezegd heb: ik heb altijd geloofd dat de Zaligmaker door zijn offer ons bevrijd had van de erfzonde, en ons daardoor de deur des heils geopend had; dat is te zeggen, dat Hij door zijnen dood de vervloeking had weggenomen, die den mensch belette tot God te naderen; en ons alzoo den toegang had verwonnen tot de werken, waardoor wij de zaligheid moesten verdienen.

De Reiziger. O, Mijnheer! wat waren uwe gedachten omtrent de gift van God en Jezus Christus bekrompen! want ik bid u, tot wat zoude deze zaligheid, deze genade van den Heer gebragt worden, indien hare grootste uitgebreidheid daarin bestond, van aan den mensch toe te staan zich zelve te verlossen? Wat hebt gij aan de liefde van God eene geringe magt gelaten, ten opzigte van zijn volk, en hoe laag hebt gij den prijs gesteld van dat bloed, dat de Zoon van God op het kruis heeft vergoten! Gij ziet het: al zijne kracht kwam daarop neder, dat het niet meer was dan eene hulp, die de minachting en de hoogmoed van den zondaar nutteloos konden maken. O, welk een nietige Zaligmaker is diegene dien gij u verbeeld hebt! of liever, hoe hebt gij het zoenoffer van het Lam veranderd in eene ijdele

verzoening, en hoe hebt gij zijne angsten en dood met verachting overladen! Had ik niet gelijk, toen ik zeide dat gij van den Zoon van God spraakt als van een bijverlosser, die op den goeden wil van den mensch wachtte, om hem eene zaligheid die de mensch zelf moest volbrengen, te bezorgen, of liever gemakkelijker te maken.

IX° HOOFDSTUK.

DE GRIJSAARD BEGRIJPT EINDELIJK WAT EEN
ZALIGMAKER IS.

De grijsaard was stilzwijgend gebleven. Hij overdacht in zijnen geest, wat ik gezegd had; en het was niet te vergeefs dat hij het gehoord had. Welk eene liefde! riep hij met veel vroomheid uit, welk eene goddelijke barmhartigheid, welk eene zaligheid, welk eene verwonderlijke, aanbiddelijke verlossing! en ach! ik zie het, ik heb tot heden toe het offer van den Zaligmaar nog niet begrepen. O! wat ben ik er verre van verwijderd geweest, welk eene onwetendheid, en, helaas! welk eene verharding des harten heb ik betoond!

Ja, vervolgde ik: wat was ons verstand beperkt bij het beschouwen van zulk eene barmhartigheid! Indien de koning voor ons van zijnen troon was afgestegen, en zijn leven op het schavot had gelaten, om het onze te redden, dan zouden wij zulk eene goedertierenheid begrijpen en verheffen; wij zouden er ons in behagen die te prijzen, en ons wel wachten zulk eene weldaad te beperken tot eene voorwaardelijke gunst, tot eene welwillendheid, die onze eigene verdiensten eerst bevestigen en volnaken moest. Maar hier geldt het God, en zijne liefde die Hij ons in Jezus betoond heeft; het geldt hier het zoenoffer van den Zaligma-

ker; de gift van het eeuwige leven, dat Hij ons in Hem zelven geschonken heeft; en ziedaar! ons verstand wordt verduisterd, wij willen niet begrijpen, onze geest en ons hart beijveren zich om het zeerst aan God zijne barmhartigheid te ontrooven, en zoowel de genade Gods als de gift die dezelve inhoudt, te vernauwen, te verminderen, en het mogelijk was, te vernietigen.

De Grijsaard. Dus als ik wel begrepen heb, dan zegt gij dat Jezus, door zich aan het kruis op te offeren, den geheelen vloek dien zijne kerk had moeten lijden, indien zij niet was verlost geworden, aan zijne ziel geleden heeft.

De Reiziger. Dat is, Mijnheer! *de waarheid*; en het is ook het eigendommelijk kenteeken van de leer der genade, die dezelve onderscheidt van alle valsche leeringen, die niet anders dienen dan om de menschen te verderven en op het dwaalspoor te brengen. Gods kinderen, geleid zoo als zij zijn door het Woord en den Geest des Heeren, gelooven dat Jezus is een Zaligmaker, en niet maar alleen eene hulp. Zij gelooven derhalve dat de Vader zijn eeniggeboren Zoon geschonken heeft, om volkomen en in eeuwigheid zijne kerk vrij te maken, en dat de Zoon, om den wil des Vaders te volbrengen, zich door eene groote verborgenheid met die kerk vereenigd heeft; dat Hij de straf heeft ondergaan die zij verdiend had, en ze in Hem zelven heeft levend gemaakt, door de almacht van den Heiligen Geest.

Het ware geloof neemt dus aan, dat Jezus waarlijk een Zaligmaker is. Het valsche geloof daarentegen, verwerpt deze waarheid, en wil niet anders zien in het offer van den Zoon van God, dan een martelaarschap voor eene meening, of een voorwaardelijk zoen-offer, aan hetwelk de zondaren hunne eigene zoen-offers moeten hangen, of ten minste hunne goede voornemens, opdat zij de kracht verkrijgen van iets te behouden.

De Grijsaard. Ik begrijp het thans. Ja, ik begrijp wat het kruis van Jezus is geweest, en welk een offer Hij daaraan gebragt heeft. Jezus was één en als één met zijne kerk; Hij droeg in zijne ziel hare zonden en Hij verlostte ze, ja verlostte ze in der daad, door den vloek te ondergaan dien zij verdiend had.... O, hoe verandert nu Jezus en zijn bloedige dood van aanzien!

De Reiziger. Geloofst gij nu? ziet gij nu in dat God niet ten halve verlost, en dat deze zaligheid niet is eene ten naasten bij, aan den mensch overgelaten, om die te voleindigen?

Neen! neen: antwoordde de grijsaard met gevoel: de genade Gods is niet minder dan die van een koning dezer wereld; en als deze koning vergeving schenkt, is het niet opdat de schuldige zijne zaak nog zoude bepleiten, of dat hij het schavot nog zoude vreezen.

Het is daarom, Mijnheer! vervolgde ik op eene plegtige wijze, dat gij behoord hadt te gelooven, hetgeen God u van deze genade gezegd had, en Hem niet uwe werken, uwe aalmoezen of uwe boetedoeningen tegen over te stellen.

Xe HOOFDSTUK.

NIEMAND GELOOFT AAN DEN ZALIGMAKER, ZONDER
ZICH ZELVEN TE VERLOOCHENEN.

Het was niet te vergeefs dat ik den grijsaard dit verwijt deed. Hij zweeg stil, hield zijne oogen ter neder geslagen, en scheen zeer diep na te denken. Ik liet hem aan zijne gedachten over, en er verliepen eenige oogenblikken, voor dat hij met kalmte tot mij zeide: Ik heb dan het kruis verloochend, niet-

tegenstaande ik hetzelfde heb aangebeden! Ik heb den Zaligmaker en zijne genade verworpen, juist door datgeen dat ik deed om die te gewinnen! In welk duisternis ben ik voortgesleept geworden, en in welk eene onrust heb ik zoo doende mijne ziel gehouden! Ja, door zelfsbehagen om eeuwige verdiensten voor God te hebben.... Ach! ik ben geheel verbaasd over mijne dwaasheid.

De Reiziger. Het is inderdaad eene dwaling te willen volbrengen, hetgeen de Oneindige slechts konde begonnen hebben, en zoo dus iets te willen bijdoen bij het Zoenoffer van Gods Zoon; het is eene wonderlijke tegenstrijdigheid in de woorden zelve, Jezus Zaligmaker te noemen, en tevens alles te doen om Hem deze eigenschap te ontnemen, door zelf zijne zaligheid te willen bewerken, dat is zich zelve te willen verlossen.

De Grijsaard, met aanbidding. Het is dan alleen op het offer aan het kruis volbragt, en daarop alleen, dat mijne ziel moet zien om hare rust te vinden!... Ik moet mij dus aan de genade van den Zaligmaker overgeven, en aan zijne voeten moet ik mijnen hoogmoed en mijne dwaze inbeeldingen werpen! Welk eene ongehoorde zaak is dit voor mij! Hoe word ik van alle mijne werken en boetedoeningen beroofd!

De Reiziger. Ja, het is eene berooving, een algeheele afstand van onze dwaling, die de genade van ons vordert. Hier bekent de ziel haar geheel verloren staat en geheele schuld, voor dat zij op den Borg ziet.

Het was hetgene dat verloren was, dat de Heer is komen zoeken en behouden, en niet iets dat verdwaald was, of gevaar liep van te vergaan. Nu diegene acht zich niet verloren, die Jezus te gemoet gaat, Hem goede voornemens, en eenige opofferingen toonende, en daar bij zeggende: Gij kunt mij uwen hemel niet weigeren: want zie hier datgene, dat hem bijna of geheel waardig is.

De Grijsaard. Zóo heb ik dan vruchteloos gewerkt! — Welk eene ontdekking!... Want het zoude u verwonderen, indien ik u verhaalde wat ik al niet gedaan heb, of willen doen, om die vergeving te verwerven, die vergeving die God schenkt, ja die Hij in zijn Zoon Jezus schenkt. — Onzinnige die ik was! Ik stelde mijne vermoënissen, mijne ontberingen, mijne onthoudingen en duizend andere boetedoeningen in plaats van de liefde van Jezus, en mijne dwaze begoochelingen in de plaats van het bloed dat Hij op dit kruis vergoten heeft. O, welk een heimelijk ongeloof schuilde achter die handelingen! Wat was mijne vroomheid ongodsdienstig!

De Reiziger. Zeker: als de koning eenen misdadiger van den dood redt, door zijn eigen zoon op het schavot te doen sterven, is het wel ongeloof, ja zelfs onzinnigheid bij den misdadiger, die door zulk eene genade behouden wordt, indien hij gaat vasten en weenen, om die weldaad te ontvangen.

De Grijsaard. En toch zijn er duizende Christenen die deze feil begaan! — Ik begin mij in waarheid te verontrusten over het gevaar dat zij loopen, en dat, helaas! vermeerdert, naar mate zij zich meer aan hunne boetedoeningen en eigen gerechtigheid overgeven. — O welk een algemeen dwaalbegrip omtrent de zaligheid! welk eene verachting van het werk en het offer der verzoening, bij alle die zielen, die om zich te verlossen, ja, om zich te verlossen, zich omringen met voorzorgen, met omheiningen, en zich tot bezwikkens toe belasten met leeringen, gebeden, inachtnemingen en ceremoniën! Welk eene volkomene onbekendheid van Gods genade, en de volmaakte liefde van zijn Zoon!

De Reiziger. Voeg daar bij, welk een hoogmoedig verzetten tegen den Heiligen Geest. Want het is op zulk eene wijze, dat het ongeloof van den mensch dien ten allen tijde bedroefd heeft.

Het volk van Israël wederstond Hem in de woestijn door zijne afgoderij. Het wederstond Hem op nieuw in het beloofde land, door het woord der Profeten niet te gelooven, en de grootste ijveraars van dat volk wederstonden Hem nog, toen de Zoon zelf uit den schoot des Vaders nedergedaald, hun verklaarde, dat het eeuwig leven eene gift is die door geen menschelijk werk kan verkregen of verdiend worden.

In onze dagen is het even zoo. Jezus wordt verkondigd, gepredikt en als gekruisigd onder de oogen der menschen. Hij wordt afgeschilderd, zoo als Hij is, als Zaligmaker, in wien de volheid der zaligheid is vervat. De boden die Hij over de geheele wereld zendt, verkondigen met luide stemmen, dat het bloed van den Zoon van God het eenige rantsoen is dat God aanneemt voor de zielen die onder de ongerechtigheid gevangen zijn; dat dit bloed vergoten is voor de verzoening van de zonden van velen; en dat Jezus, door uit de dooden op te staan, voor altijd verworven heeft de zaligheid voor zijn volk. — Deze verkondiging is openbaar gemaakt, is geschreven, vermenigvuldigd en overal bekend gemaakt; gedenkteekenen herinneren daaraan. Een kruis, zoo als dat hetwelk hier staat, herhaalt het zonder ophouden; men hoort het, luistert daarnaar, veinst het te gelooven; doch op het zelfde oogenblik vernietigt men het en drijft er den spot mede, door werken voort te brengen en te bereiden, die de plaats moeten bekleeden van dit offer van den Zaligmaker, of die ten minste moeten volmaken hetgene er aan ontbreekt.

En zoo is het, dat kerken, die den naam dragen van Christelijk, dat huisgezinnen, ja geheele volkeren, den Heiligen Geest der waarheid bedroeven, door zijne getuigenis te verachten, en op zich laden het schrikkelijk cordeel, dat de Heer spreekt over de ongeloovigen, namelijk van ze aan hunne verharding over te laten, en ze te laten verwarren in het duizendmaal

verwikkeld net van hunne dwaze leeringen, welke niet anders zijn, zoo als de Heer zegt, dan leeringen der menschen.

XI. HOOFDSTUK.

WAT IS HET VOOR DEN MENSCH BEZWAARLIJK ZICH
TE VERLATEN OP HETGEEN GOD ZEGT!

Hoe meer ik getuigenis gaf van de volheid van het offer van Jezus en van de vrije gift der zaligheid die de Vader in zijn Welgeliefde geschonken heeft, zoo veel te meer betoonde de grijsaard zich oplettend en verheugd bij het beschouwen van zulk eene weldaad.

Het was gemakkelijk te onderkennen welke voordeelingen de waarheid, dat de zaligheid uit genade is, in zijnen geest maakte, en hoe zij trapswijze de dwaling en twijfel deed verdwijnen.

Doch ik verlangde te weten, of deze waarheid, waarin alleen het leven bestaat, toegang had tot zijn hart, dan of het alleen in zijn verstand was doorgedrongen. Ik sprak dus met hem over zijne hooge jaren, over de onzekerheid des levens, en over het plegtige van eene ziel die de eeuwigheid intreedt, en vroeg hem of het met vreugde zoude zijn, dat hij eensklaps het bevel zoude ontvangen om deze wereld te verlaten.

Ach, Mijnheer! antwoordde hij eenigzins droevig: de grijsaard, hoe verzadigd hij ook behoorde te zijn van het leven, is nog van begoochelingen omringd, en het is niet zonder strijd, dat men eindelijk de lang geduurd hebbende gewoonte van het licht te aanschouwen, en het leven in te ademen, ziet verzwakken, en dit alles opgeeft. Daar is eene hoogere magt

toe noodig, om dezen wederstand te overwinnen, en de hand die alle deze windselen los maakt, moet veel magtiger zijn dan die der wijsbegeerte en der onderwerping.—Maar, voegde hij er met eene bewogen stem en een nedergebogen hoofd bij: ik hoop dat deze kracht mij niet meer vreemd is, en dat de hand van den hemelschen en onzienlijken Gids reeds de mijne heeft gegrepen en mijne verlossing heeft begonnen.

Gij ziet, Lezer! dat er nog twijfel in zijnen geest was overgebleven! Indien bij hem de gift der zaligheid reeds onderscheiden was en beschouwd werd, zoo had hij die nog niet aangegrepen, en bezat die nog niet: want alzoo spreekt het geloof niet. Het geloof neemt de getuigenis aan, en verklaart dat het daarin berust, ook verheugt zich het geloof als die getuigenis een bode des vredes is.

De landman, die, daar hij brieven van adeldom ontvangen heeft, zijne hut moet verlaten, om het paleis te gaan bewonen van een koning dien hij lief heeft, verlaat zijne nederige stulp, noch met eenen zucht over de langdurige gewoonte die hem daaraan gehecht had doen worden, noch met eene onzekere hoop aangaande de waardigheid waarmede hij bekleed is, noch met eenigen twijfel omtrent de liefderijke verwelkomst, die hem van den koning zal geworden. Hij heeft zijne bewijsstukken ontvangen, hij gelooft daaraan, en op die getuigenis, zegt hij vrolijk zijne akkers en zijne grove pij vaarwel, en spoedt zich met vertrouwen naar die woning, daar hij met overvloed, rust en heerlijkheid zal worden overladen.

En indien de verzekering, waarmede een mensch in de getuigenis berust van zijnen evenmensch, zoo vast is, hoe kwam het dan dat de grijsaard die met mij sprak, die droefheid en die twijfelmoedigheid betoonde? Was het niet, omdat hij niet met een eenvoudig en openhartig geloof, met zijn hart in de *getuigenis van God* berustte, en zich aldus

de beloften van den Koning der koningen niet had toegeëigend?

Ik verweet hem zulks met deze woorden: O, gij klein geloovige! waarom twijfelt gij nog? en waar wacht gij op om uwe ziel op te beuren, en u te verheugen, in de verwachting van de toekomst uws Heeren te zien?

Maar, hernam hij verlegen, waarin ben ik in het geloof te kort geschoten, bid ik u? Heb ik niet volgens mijn geloof beleden dat Jezus Christus de Zaligmaker is, ja die volkomen Zaligmaker, die de zielen voor welke Hij op dit kruis gestorven is, voor altijd heeft vrijgekocht; waarin, bid ik u! ben ik dan ongeloofig?

Daarin, antwoordde ik met vriendschap, doch stellig, dat gij de waarheid betwijfelt van deze verklaring van God: dat die in Jezus geloofd, behouden is, dat God hem regtvaardigt, hem al zijne zonden vergeeft, en dat hij het eeuwige leven heeft.

Ik twijfel daar volstrekt niet aan, antwoordde hij op eenen vasten toon; ik verzeker u dat ik dit even oprégt geloof, als het bestaan van Jezus zelf.

Wel nu, zeide ik toen, op elk woord dat ik sprak drukkende: Indien God aan u zegt, aan u die in den naam van zijnen Zoon geloofd, dat gij geregtvaardigd zijt, en dat gij het eeuwige leven hebt, waarom antwoordt gij dat gij *dit hoopt*? indien God het bevestigt, moet gij dan zeggen: *het kan zijn*?

Maar, mijn waarde heer! hernam de grijsaard, is het wel dit dat God verklaart? zegt Hij inderdaad, die al wie in Jezus geloofd, voor God regtvaardig is?

Zekerlijk, antwoordde ik: want dat is de getuigenis die God aan zijnen Zoon heeft gegeven. Hij verklaart, zoo als wij gezien hebben, dat deze eenige en volmaakte Zaligmaker al de zondaren voor welke Hij zich op het kruis heeft geofferd, vrijgekocht heeft; niet dat Hij ze zal vrijkoopen, maar dat Hij ze vrijge-

kocht heeft, en dat voor altijd; en even blijkbaar verklaart Hij, dat elk een die in Jezus gelooft, *geregtvaardigd is en de vervloeking niet zien zal*. Zoo dan een mensch zich verzekeren kan, door zich zelfs te beproeven, dat hij opgeeft om zich door zijne eigene deugden te regtvaardigen, en dat hij op Jezus vertrouwt, en op het offer dat Hij aan het kruis heeft volbragt.....

God die mij aanhoort, viel de grijsaard in, zijne beide gevouwene handen uitstekende, weet dat ik mijne dwaling erken, dat ik geene gedachten meer heb om mijne zaligheid zelfs te verdienen, en dat ik in opregtheid geloof in het offer en de volmaakte verdiensten van den Zaligmaker die aan het hout is genageld geweest, en die uit de dooden is opgestaan.

God die mij ook hoort, vervolgde ik met vreugde, zegt en verklaart dat een ieder die alzoo gelooft in den naam van den Heere Jezus, moet weten dat hij door dit geloof is geregtvaardigd, en het eeuwig leven heeft.

XII° HOOFDSTUK.

DE GRIJSAARD ERKENT ZIJNE DWALING.

Wat heb ik dan toch deze zes en zeventig jaren lang hierbeneden gedaan, riep de grijsaard met eene uitdrukking van overtuiging uit, daar ik die groote liefde die God voor mij gehad heeft, niet gekend heb! Want hoewel het slechts heden is dat ik zulks te weten kom, was het toch aan dit kruis dat Hij ze mij betoond heeft: want het was toen, dat Hij mijne schuld op zijne ziel laadde, en die met zijn bloed betaalde. — Ik was dus van Hem geliefd, en mijn rantsoen was voldaan, toen ik nog als een dwaas

leefde, naar de booze lusten dezer wereld, en om God noch om zijnen heiligen Zoon mij bekommerde! Ja, het was toen reeds dat ik het voorwerp was zijner genade, wat zeg ik? zij was mijn eigendom in zijn hart, en door zijnen wil, terwijl ik mij vermoeide en gebukt ging onder den last van alle mijne aan mij zelve opgelegde pligten! O, mijnheer! welk een dag is deze voor mijne ziel! gezegend zij in eeuwigheid onze ontmoeting aan den voet van dit kruis!

De Reiziger. Dat alle eer toekome aan dien goeden God en Vader, die ons deze gemakkelijke bijeenkomst en die zoete rust had voorbereid. Zijne genade heeft ons gesprek tot zijne eeuwige liefde in Jezus geleid, en het is zijn Geest die ons geschenken heeft, aan mij ellendigen en zwakken discipel van den Heiland, om eenige getuigenis te hebben mogen geven aan het offer van zijn kruis, en aan u die Hij van overlang geroepen had, de waarheid te hooren en die te mogen ontvangen. Reeds meermalen had deze waarheid zeker in uwe ooren g-klonken, doch had die gevonden verhard door onkunde, door het ongeloof, en....

De Grijsaard. Ja, mijn waarde heer! door het ongeloof. Thans bedrieg ik mij zelve niet meer, en zie duidelijk dat het door mijnen hoogmoed en verharding des harten is geweest, ik tot nog toe mij van de genade Gods in Jezus Christus heb afgewend. Ik wilde mij niet verootmoedigen, en wilde eenigzins door mij zelve deel hebben aan die heerlijke vergeving. Dit is de wortel mijner kwaal geweest, en ik belijde het in tegenwoordigheid van dien magtigen Heiland, dien ik thans uit den grond mijner ziel aanbid, als mijn Verlosser en mijn God. Ja, ik geloof het dat Jezus mijn Zaligmaker is: want Hij heeft het gezegd.

Uw Zaligmaker? vroeg ik, doelenden op den zin dien hij weleer aan dat heerlijke woord gegeven had.

Ja, mijn Zaligmaker; hernam hij beduidend, en

niet meer mijne hulp; neen, het is niet meer ten halve dat ik in Gods Zoon geloof, maar ik geloof in Hem met opregtheid, het is door uit den grond mijner ziel te gelooven, en op zijne beloften vertrouwende, dat mijne ziel aan den voet van dit kruis rust heeft.

Van welk kruis spreekt gij? vroeg ik hem toen, is het van dit stuk hout, dat ik met mijne hand aanraak, of van het zoenoffer van den Zoon van God?

XIIIe HOOFDSTUK.

HET WARE KRUIS IS NIET DATGENE, DAT MEN MET
DE HAND KAN TASTEN.

Dit kruis, antwoordde de grijsaard, oprijzende en zijne hand tegen het kruis houdende, is in mijne oogen *niets meer dan een herinneringsteeken*. Zoo het een afgod geweest is, thans is het dit niet meer. Neen, niet meer. De Heere Jezus heeft zelf deze dwaling, deze logen uit mijn hart verdreven, dat er zich in behaagde. Mijn geloof ziet thans verder dan dit teeken dat de wormen doorknagen. Het is op Jezus dat mijne ziel haar oog vestigt; het is op dien volmaakten Zaligmaker dien de Vader ons geschonken heeft, en die op een kruis, ja op een hout zoo als dit, zijne kerk heeft vrijgekocht; ja het is zijn dierbaar bloed dat ik door het geloof in zijn heiligen naam op mijn hart ontvang, en Hij is het die mij wast van mijne zonden.

Daarom, vervolgde ik, mij gelijkerwijze oprigtende, grijpt deze geheele genade vrij en zonder vrees aan, die de Vader ons in zijnen Welbeminde geschonken heeft. — Zie, bid ik u, niet meer om naar uwe ge-

woonlen en vroegere praktijken; God zegt dat in Christus zijne kinderen volmaakt zijn: wat zouden u dan baten alle ceremoniën en pligtplegingen? zoudt gij door deze uwe zonden nog willen uitwischen?

Neen neen, zeide de grijsaard met ondubbelzinnige gebaarden: weg, weg van mij dit ongeloof; neen, ik zal het offer van den Zaligmaker niet meer ontëeren, door, al is het dan ook in nog zulk eene geringe mate, óf mijne werken, óf mijne gebeden daarvoor in de plaats te stellen. Ik heb lang genoeg de inspraak van mijn hoogmoed gevolgd, het wordt tijd dat ik door mijnen God geleid worde.

XIV° HOOFDSTUK.

HET WOORD VAN GOD MAAKT ALLEEN HET WARE KRUIS
VAN DEN ZALIGMAKER BEKEND.

Neem dan het Woord Gods, zeide ik hem met aandrang, en laat het u tot spijs zijn; geloof hierin een armen zondaar, die, na even als gij lang te hebben rondgedwaald in het ongeloof, in het Boek de Almagtigen licht, kracht en troost heeft gevonden nader tot dien zelfden schat, en put, en put daaruit voor u, voor uwe eigene ziel, al de rijkdommen des hemels.

Gij moet begrijpen dat het niet is, opdat de mensch dat verborgen of verzegeld houde, dat de Oneindige zijn Heilig Woord heeft doen te boek stellen, en dat Hij thans beveelt dat hetzelfde in alle talen vermenigvuldigd worde. Wat zoude het zijn, indien gij hetzelfde in de dagen uwer dwaling van uwe ziel verwijderd hebbende, gij nog uitsteldet hetzelfde te lezen,

te peilen, en aldus aan die levende bron zonder mengsel en onuitputtelijk, van vrede en heiligheid te drinken? Zoude dit niet van uwe zijde eene vernieuwde verachting zijn van de goedertierenheid des Allerhoogsten, en een vernieuwde wederstand aan den Heiligen Geest, die den Bijbel heeft ingegeven, en denzelven nu voor u open slaat, tot u roepende: geloof en bezit.

Ik zeg u dank voor uwe bezorgdheid, antwoordde de grijsaard, terwijl hij mij de hand hartelijk drukte, en ik ontvang deze aanmaning, alsof die mij door God zelven gedaan werd. Ja, ik heb de waarde miskend van het Woord Gods, en heb in deszelfs plaats, in mijne handen en in mijnen geest boeken en leeringen gesteld, die er mij van verwijderd hebben. Gij ziet ook dat ik noch Gods liefde, noch mijn aandeel in die genade begrepen heb, en slechts op mijnen weg dwaallichten gevolgd ben, die mij van het spoor hebben geleid.

Ik zal dan van den dag van heden af dit Woord betrachten, dat mijne aanspraak op het eeuwig erfdeel bevat, en de geboden van mijnen Zaligmaker en mijnen Vader; ik verzeker u dat ik mij verheug dezen schat te openen en te doorzoeken.

O! moge het zijn, dat Gods Geest u rijk make in al deszelfs schatten! voegde ik er biddende bij; want Hij is het alleen die onze harten neigt tot het aannemen en volgen van dit waarachtige licht. Moge Hij dan zelf uw opperste leeraar en leidsman in deze betrachting zijn. Hij kan noch u misleiden noch u doen dwalen. Wees dan opregt en getrouw van hart, niet vrezende alles te hooren of te gelooven dat God u zal openbaren, en niet aarzelende den weg te bewandelen dien zijn Woord u zal aantoonen. Want ten laatste, mijn waarde heer! het zal uwe ziel van meerder nut zijn naar den Heer te hebben gehoord, dan de leerling van menschen te zijn geweest; en de verklaringen van den Heer zullen u eenen zekerder weg

aanwijzen, dan dien welken gij zoudt bewandelen naar de overleveringen van andere zondaren, die even zwak en twijfelend zijn als gij zelf.

De Grijsaard. Zie ik dit niet reeds? gevoel ik niet reeds van stonden aan in mijne ziel het onveranderlijk bewijs van het gezag van Gods Woord, boven de meeningen, gewoonten en meest ingewortelde praktijken? Is het gering hetgeen in mij is omgegaan, en dat ik mij niet kan ontveinzen? Is het hier niet Gods werk zelf, van zijne alvermogende Waarheid? Is het niet zijn Woord dat mij voor den Heere Jezus verootmoedigd heeft, en dat, mij alles doende verachten dat ik vroeger beschouwde als mij op de zaligheid regt gevende, mij rust heeft doen vinden in eene belofte, die mij zeer zwak en zeker onvoldoende toescheen?

De Reiziger. Wat zal het dan zijn, als de Geest des Heeren u in die geheele waarheid leidende, u daarenboven hoe langer hoe meer zal hebben vrij gemaakt van dat juk en die banden, die u verre van de genade gekluisterd hebben gehouden, en derhalve verwijderd van alle ware vrijheid?

O, dan zult gij weten wat het zeggen wil, dood en eeuwigheid te gemoet te gaan, niet in het volgen van fabelen of onzekere gezegden, maar uwe schreden bevestigende op eenen weg, op welken gij het spoor zult onderscheiden van uwen Verlosser en Koning.

De Grijsaard. Dat Hij dan tot mij spreke, en mij onderwijze! welk ander verlangen zoude mijne ziel vervullen, dan nabij Hem te zijn die haar weldra zal verlossen van dit verzwakte en verdorven lichaam! Want gij ziet het, mijn waarde heer! ik ben reeds geheel gebogen naar die aarde, die het stof mijner voorgangers bedekt.

De Reiziger, met eerbied en hartelijkheid. Laat mij dan nog eens hooren, voor dat wij, en wel waarschijnlijk voor altijd hier beneden, van elkander zullen

zekerheid, wat uwe zekerheid is voor God, en welke uwe vaste verwachting zal zijn als Hij u zal gebieden de eeuwigheid in te gaan.

XV. HOOFDSTUK.

DE REIZIGER EN DE GRIJSAARD OMHELZEN ELKANDER
VOOR HET WARE KRUIS.

De belijdenis van mijn geloof, zeide de grijsaard met een blijmoedig gelaat, is thans zoo gemakkelijk als opregt. Ontvang dezelve dan uit mijnen mond, en in tegenwoordigheid van onzen goeden God. »Indien de Heere geen Zaligmaker aan de aarde had geschonken, zoude mijne ziel regtvaardig het oordeel onderworpen zijn geweest, en had die door geen één werk kunnen ontgaan; *doch daar God alzoo lief de wereld heeft gehad, dat Hij zijnen eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe*, daar ik in mijn hart verzekerd ben, dat ik in dien Heiligen Zoon van God geloof, ben ik ook verzekerd, dat ik niet zal verderven, maar het eeuwige leven zal hebben: want het is God die het zegt.”

Dit gezegd hebbende drukte die lieve, eerwaardige grijsaard mij in zijne bevende armen, mij met teederheid zeggende: Ik druk u aan mijn hart, omdat gij mijn broeder in Christus zijt, en ook mijn vriend en weldoener: want gij zijt het die dezen dag, door het Woord van onzen God, en door de kracht van zijnen goeden Geest, mij hebt afgewend van het stoffelijke en doode kruis, dat ik tot nog toe had aanbeden, en mij gevoerd tot het waarachtige kruis van Gods Zoon.

Bij H. HÖVEKER, Warmoesgracht, N°. 1, te
Amsterdam, is tevens uitgegeven:

- C. MALAN, Het zaligmakend Geloof, Leerrede....f0,30.
—— De Dood van den oudsten Zoon. Een ver-
haal voor den Zondag avond.....f0,60.
—— De kleine Christen Jongen, of het eerste
Evangelisch onderwijs.....f0,15.
—— Het kleine Christen Meisje, of het eerste
Evangelisch onderwijs.....f0,15.
De twee laatste, ieder de 25 stuks.....f2,50.
- J. 'J. LE ROIJ, V. D. M. te *Oude Tonge*, zest al Brieven
over de onfeilbaarheid van den Paus en de kerk van
Rome. Ter beantwoording der Brieven van den Heer
J. G. LE SAGE TEN BROEK.....f1,20.
- GUIDO DE BRES, opsteller der Nederlandsche Geloofs-
belijdenis, in zijn leven en sterven. Benevens eenige
Brieven kort voor het ondergaan van den marteldood
aan zijne Huisvrouw en Moeder, door hem geschre-
ven. Naar het Fransch, met eene Voorrede en eenige
Aanteekeningen voorzien.....f0,80.
- De Natuur en het Gewigt eener echte Geloofsbelijdenis,
om een waar Lidmaat der Kerk en gerechtigde tot het
H. Avondmaal te zijn: vervat in vier Brieven, van
een Vader aan zijne Dochter, bij het doen harer
Belijdenis.....f0,30.
De 25 stuks.....f5,00.
- De noodzakelijkheid en het voordeelige der verborgene
Godsdienstoefening.....f0,20.
De 25 stuks.....f3,50.

- WILLIAM ROMAINE, Christus' Algenoezaamheid voor be-
hoefstige zondaren.....f0,25.
De 25 stuks.....f4,00.
- F. A. A. GENTHER, V. D. M. te *Rolle*, Godsdienstige
Overdenkingen bij de Nachmaalsviering.....f0,50.
- Paarlen uit 'de Schriften van Dr. MARTIN LUTHER. Tweede
druk.....f0,60.
- Goddelijke uitnoodiging tot het groote Avondmaal des
Heeren.....f0,10.
De 25 stuks.....f2,00.
- L. GAUSSEN, Professor te *Genève*, De koperen Slang,
Leerrede over *Num.* XXI: 1—9.....f0,50.
—— Der Christenen Pascha, Leerrede over
Luc. XXII: 7—13.....f0,40.
—— Gideon voor den Engel des Heeren, Leer-
rede over *Rigt.* XI: 17—24, gevolgd door eenen Brief
over de Godheid van den Heere JEZUS CHRISTUS.f0,80.
- M. KRALL, Het werk der Verlossing.....f0,30.
- J. H. MERLE D'AUBIGNÉ. Professor te *Genève*, De kerk
geroepen om JEZUS CHRISTUS te belijden.....f0,40.
—— De kinderen Gods.....f0,30.
- A. MONOD, Hoogleeraar te *Montauban*, Kunt gij gerust
sterven?.....f0,50.
—— De Stokwaarder van Philippi.....f0,40.
- J. RIPPON, V. D. M. te *Londen*, De Algenoezaamheid
van de Genade des Heiligen Geestes, uit het En-
gelsch, door M. VAN WERKHOVEN, en uitgegeven door
Ds. THOMAS HOOG, te *Rotterdam*, nieuwe uitgave.f1,20.
- De Kracht der Waarheid, gebleken in de bekeering
van den Eerwaarden Heer THOMAS SCOTT, V. D. M.f1,40.

